

Az új KAP:
Előrelépést jelent
az EU új mezőgazdasági
politikája a
klímaigazságosság felé?

Igazságügyi probléma van Európa mezőgazdasági szektorában

A mezőgazdaság felelős az EU üvegházhatású-gázkibocsátásának

10,3%-áért, amely főképp az iparszerű gazdálkodásból származik.

2005 és 2016 között az 50 hektár alatti gazdaságok száma

29,4%-kal csökkent.

Az élelmiszergyártás egy klímaigazságossági ügy. Mit is jelent ez pontosan?

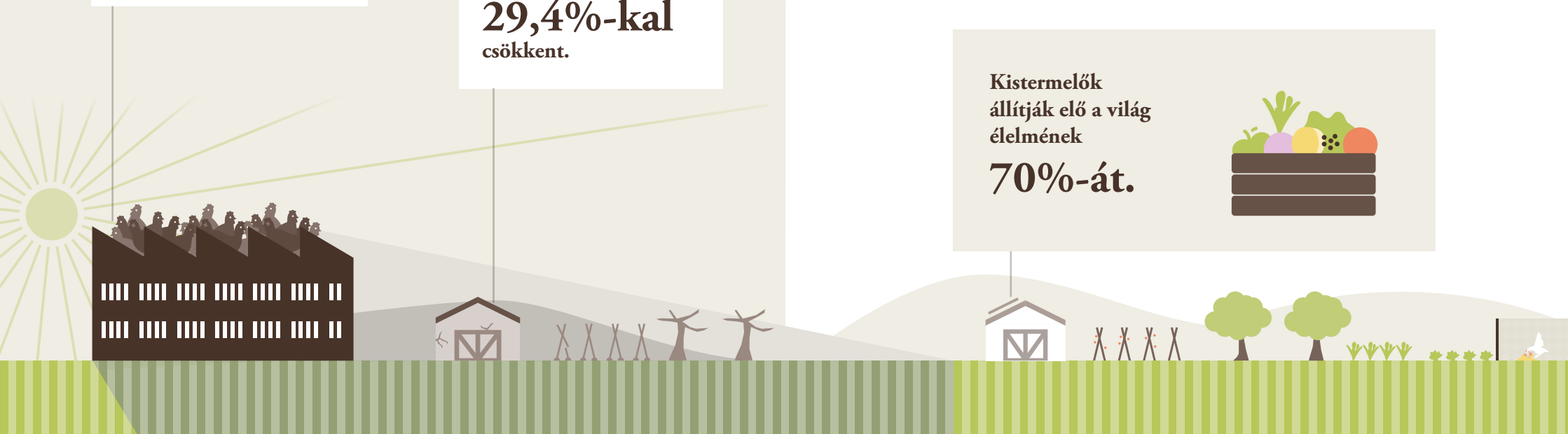
Lássuk a helyzetet. A kisbirtokos mezőgazdasági termelők termelik a világ élelmiszerének 70%-át¹. Továbbá, a kisléptékű fenntartható termelők az európai gazdálkodás gerincét képezik évtizedek óta és évszázadokig voltak olyan rugalmas és fenntartható gazdálkodási gyakorlatok úttörői, mint az agroökológia és biogazdálkodás, melyeknek bizonyított jótékony hatásai vannak a biológiai sokféleségre, az éghajlatra és a helyi közösségekre. A Föld Barátai Európa és a La Via Campesina régóta szorgalmazzák a mezőgazdaság zöld és tisztességes átmenetét, amely **támogatja a kisgazdaságokat, az élelmiszer-önrendelkezést, a helyi élelmiszer-ellátási láncok kialakítását és az agroökológiai gyakorlatok elősegítését.**

A mezőgazdasági termelőket, különösen a globális délen gazdálkodókat fogja a klímaváltozás elsőként és a legrosszabbul érinteni, kiváltképp ha nem sikerül elérni a Párizsi klímaegyezmény 1,5°C-os célkitűzését. Európa jelenlegi, éghajlatváltozással foglalkozó politikái nem tesznek eleget a 1,5°C-os globális felmelegedési cél eléréseért, mialatt a jelenlegi karbon-semleges célkitűzések hagyják, hogy a szennyezők tovább szennyezzenek és ne csökkentsék a kibocsátásukat, hozzájárulva Európa felelősségéhez az éghajlati vészhelyzet előidézésével kapcsolatban.

Az EU mezőgazdasági szektorának továbbra is **alapvető változásokra van szüksége, hogy fenntarthatóbb és igazságosabb legyen.** Az EU üvegházhatású-gáz-kibocsátásának 10,3%-át a mezőgazdaság teszi ki², nagyrészt az iparszerű állattenyésztésnek köszönhetően³. Amíg a kisléptékű agroökológiai termelés képes eltartani a népességet, az iparszerű gazdálkodás szennyezi a levegőnket, a termőföldjeinket és a vizünket.

Az ilyen iparszerű gazdaságok piaci dominanciája és az emelkedő árak évről évre egyre több kisgazdaságot szorítanak ki a kereskedelemből. Egy európai mezőgazdasági termelő átlagos jövedelme 50%-kal kevesebb, mint az átlag jövedelem⁴. 2005 és 2016 között az 50 hektárnál kisebb gazdaságok száma 29,4%-kal csökkent⁵. Ám az EU mezőgazdasági stratégiája eddig nem tudta megfordítani ezt a tendenciát.

Kistermelők állítják elő a világ élelmének **70%-át.**

A KAP bemutatása

2021-ben az EU átalakította a Közös Agrárpolitikáját (KAP), amely meghatározza, miként kerül elköltésre az EU költségvetésének egyharmada. Az új KAP majdnem 270 milliárd eurót fog szétosztani több mint 6 millió farmer között a 2023 és 2027 közötti időszakban.

Ennek a pénznek a kiosztása és elköltése képes lenne az élelmiszerellátási láncok újbóli kiegyensúlyozására és egy tisztességesebb mezőgazdasági szektor kialakítására a kis-birtokos termelők, a vidékfejlesztés és a fenntartható gazdálkodási gyakorlatok támogatásával. Vagy eszköze lehet az egyenlőtlenségek további elmélyítésének és a nagy, szennyező cégek és vállalatok támogatásának.

Az EU 9 célkitűzést fektetett le az új KAP számára:

Szóval mennyire bizonyul hasznos eszköznek az új KAP egy fenntartható és tisztességes mezőgazdasági rendszer kiépítésében? Lássuk a részleteket!

Mire használják a KAP támogatásokat?

A KAP forrásokat egy olyan rendszer szerint osztják el, ami segít eldönteni ki mit kap és a pénz bizonyos feltételekkel kapható meg. A tudnivalók:

- **A KAP forrásai két pillér mentén kerülnek felhasználásra.** Az első pillér a legnagyobb, majdnem 207,5 milliárd euró, a mezőgazdasági termelőknek kiosztandó jövedelemtámogatással. A maradék 62,5 milliárd eurót a vidéki fejlesztések támogatására fordítjuk.⁷
- **Mindkét támogatási pillér feltételekhez kötött**, melyek olyan minimum követelmények, amiket a kedvezményezetteknek el kell érniük a támogatásokért cserébe. Például:
 - A tagállamoknak a jövedelemtámogatásuk legalább 25%-át eco-sheme intézkedésekre kell fordítaniuk, melyek olyan önkéntes vállalások, amik a környezet, az éghajlat vagy az állatjólét számára kedvező gyakorlatokat támogatnak.
 - A tagállamok a jövedelemtámogatásuk legalább 10%-át a kisebb gazdaságok támogatására kell fordítaniuk.
 - A kiadások legalább 3%-ának a fiatal mezőgazdasági termelőket kell támogatnia.

Gazdák
jövedelemtámogatása

VidékJelölés

207,5 milliárd €

62,5
milliárd €

25% 10% 3% fiatal gazdák
eco-schemes kistermelők

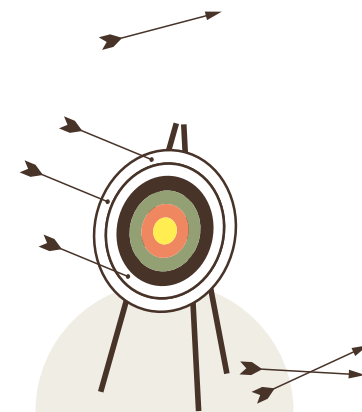
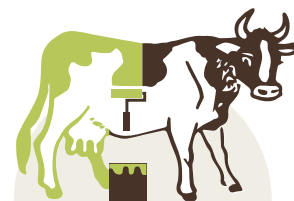
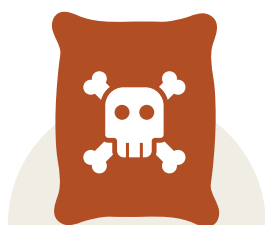
Ki szólhat bele az új KAP-ba?

A KAP reformokat először az Európai Bizottság terjeszti elő, majd megtárgyalják és jóvá kell hagynia az Európai Parlamentnek és a tagállamok agrárminisztereinek. Ez az politika 7 évente újul meg a '60-as évek óta és ezek a reformok általában 2-3 évet vesznek igénybe.

Ha elfogadásra került, a tagállamokon a sor, hogy a legújabb reform változtatásai szerint készítsék el a saját Nemzeti Stratégiai Terveiket, melyek meghatározzák a támogatások felhasználását a KAP kritériumainak megfelelően. Ezeket a tervek az Európai Bizottság fogadja el 2022 során, és **az új KAP szabályok 2023-ban lépnek érvénybe.**

Támogatja az új KAP a klímaigazságosságot?

Az EU szerint az új KAP egy tisztességesebb mezőgazdasági szektort hoz létre és elősegíti az éghajlatvédelmi kötelezettségek elérését. De a részletek mást mutatnak. Az új politika **folytathatja az agrobiznisz támogatását, a kisgazdálkodók megélhetésének veszélyeztetését és úgy kezeli az igazságosságot és a fenntarthatóságot, mint lehetséges extrákat, nem mint a gazdálkodás jövőjének alapvető részeit.** Jelenlegi formájában az új KAP jó eséllyel nem csökkenti az ÜHG kibocsátást. Méghozzá ezért:

A nagygazdaságok kapják a pénz nagy részét.

A termelők a területük nagysága alapján kapják a pénzt. A múltban a kedvezményezettek 2%-a kapta meg a pénzek 30%-át⁸. A korlátozott újraelosztási intézkedések nem biztos hogy elegendőek a probléma megoldásához. Ez azt jelenti, hogy az EU továbbra is milliárdokat fizethet ki az iparszerű gazdaságok támogatására. A kifizetések maximalizálása, melyek a nagygazdaságokra történő aránytalan kiadások elkerülését szolgálják, szintén csak opcionálisak.

Választhatóak a klíma és környezeti intézkedések.

Azok az intézkedések, melyek egy tisztességesebb és méltányosabb gazdálkodási szektort biztosítanak, csak választható kiegészítők. A mezőgazdasági termelők dönthetnek az eco-scheme megvalósításáról. A gazdálkodást tisztességesebbé tevő feltételek önkéntesek 2025-ig és a tagállamoknak jogukban áll ezen eco-scheme bevezetését egy kétéves „tanulási periódusig”⁹ elhalasztani. Ez azt jelenti, hogy a mezőgazdasági termelők semmilyen ösztönzést nem kapnak a környezetbarát gyakorlatok bevezetésére, és a kisléptékű fenntartható gazdálkodást folytatók kevés hasznot lelnak a társadalmi és környezetbarát élelmiszergyártásért cserébe.

Rengeteg a kibúvó.

A jövedelemtámogatások nyújtását el kell különíteni az eco-schemekre – de ezeknek a meghatározása olyan tág, hogy gyakorlatilag értelmetlenné válnak, valamint törvényes kibúvók és kivételek hosszú sora engedi meg a tagországoknak, hogy még tovább csökkentsék az ilyen típusú támogatásokat. A tagállamokra van bízva, hogy az eco-schemeket megfelelően használják-e.

Gyenge a felügyelet.

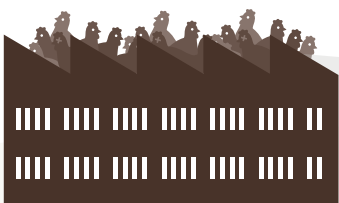
Azok az intézkedések, melyek ellenőrzik a Nemzeti Stratégiai Tervek végrehajtását és büntetnék, ha az adott tagállam nem felel meg az előírt feltételeknek, nagyon gyengék. Ez ugyancsak csökkenti a klíma – és társadalmi igazságossági előírások hatásosságát.

Lemaradnak a tagállamok.

2021 decemberéig bezárólag, az indítványozott Nemzeti Stratégiai Tervek semelyike nem tesz eleget a KAP éghajlatváltozás elleni célkitűzéseinek¹⁰.

Az új KAP reform jelentős társadalmi és gazdasági támogatást nyújthatott volna a fenntartható kisbirtokos termelőknek, támogatott volna környezetbarát gazdálkodási módszereket és építhetett volna egy stabilabb, tisztességesebb és rugalmasabb élelmiszerellátási rendszert. Ehelyett, ennek a sokat dicsért politikának az apró betűs része **megágyaz a meglévő egyenlőtlenségek elmélyítésének, támogatja a fosszilis tüzelőanyag fogyasztását és a biodiverzitás csökkenését, valamint még jobban elbizonytalanítja a kisgazdák megélhetését.**

Ennek a reformnak a mezőgazdaságon belüli éghajlati krízissel és a társadalmi igazságtalanságokkal kellett volna foglalkoznia – de sajnos egyiket sem tette.

Mi lesz most?

Most a tagállamoké a felelősség, hogy olyan Nemzeti Stratégiai Terveket készítsenek és alkalmazzanak, melyek meghaladják a gyenge KAP kötelezettségeket, és hogy **az elérhető forrásokat az igazságosság és fenntarthatóság támogatására használják**. A következő években dől el: olyan utat választunk, ami tovább vezet a nagyobb egyenlőtlenségek és a környezeti pusztulás felé vagy olyat, amely megvédi az igazságosságot, az éghajlatot és az általunk szorgalmazott gazdálkodás jövőjét.

Jegyzetek

- 1 ETCC Group (2017). Who will feed us? The Industrial food chain vs the peasant food web. Val David: ETC Group.
- 2 8 EEA (2019), Annual European Union greenhouse gas inventory 1990-2017 and Inventory report 2019. These figures do not include CO2 emissions from land use and land use change.
- 3 See for example <https://grain.org/e/5639>
- 4 FOEE CAP reaction
- 5 Own calculation using data from: Eurostat (2018). Agricultural holdings by agricultural area. Available at: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ef_m_farmleg&lang=en
- 6 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-cap-reform-to-fit-european-green-deal_en.pdf
- 7 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en
- 8 <http://capreform.eu/more-on-capping-direct-payments-2/>
- 9 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/factsheet-newcap-environment-fairness_en.pdf
- 10 <https://www.birdlife.org/news/2021/11/17/cap-national-strategic-plans-assessment-nov2021/>

